

Jumalateenistus Nõos P, 31.03.24 kell 11.00, I ülestõusmispüha

Lektsioonid: 1Kr 5:6–8; Mt 28:1–8

Pihikõne: peapiiskopi karjasekirja alusel

Jutlus: Ho 6:1–3

Laulud: 117 (1–5); 105 (1–3, 4); 101 (1–4); 112 (1–19)

Tulge, pöördugem Issanda poole, sest tema on meid murdnud ja tema parandab meid; tema on meid lõõnud ja tema seob meid! Tema teeb meid elavaks kahe päevaga, kolmandal päeval aitab ta meid üles ja me võime elada tema palge ees. Tundkem siis, püüdkem tunda Issandat: ta tuleb nagu ilus koidupuna; ta tuleb meile nagu vihm, otsekui kevadine vihm, mis niisutab maad.

Tänase rõõmsa ülestõusmispüha jutluse kirjakoht pärineb prohvet Hoosea raamatust, mida üldiselt peetakse süngeks raamatuks. Õigupoolest ongi meie kirjakoht ainus tõeliselt helge koht selles raamatus. Vaadake esmalt, mis meie kirjakoht eelneb ja mis sellele järgneb.

Sellele eelnevad sellised salmid (Ho 5:14j) Issanda kõnet: „Sest mina olen Efraimile nagu lõvi ja Juuda soole nagu noor lõvi: mina murrin nad maha ja lähen, kannan ära, ja päästjat ei ole. Ma lähen, pöördun tagasi oma asupaika, kuni nad kahetsevad ja otsivad mu palet; oma kitsikuses otsivad nad mind.“ Selle peale kutsubki prohvet Hoosea Iisraeli rahvast pöörduma kahetsedes Issanda poole. Issand on küll murdnud, nagu lõvi, kuid ta parandab selle kahju, kui näeb kahetsust.

Ja meie kirjakoht järgnevas salmis (Ho 6:4) ütleb Issand: „Mis ma teen sinuga, Efraim? Mis ma teen sinuga, Juuda? Sest teie ustavus on nagu hommikune pilv, nagu varakult haihtuv kaste.“ See oleks nagu pessimistlik järelokaja meie kirjakohta viimasele salmile: „Tundkem siis, püüdkem tunda Issandat: ta tuleb nagu ilus koidupuna; ta tuleb meile nagu vihm, otsekui kevadine vihm, mis niisutab maad.“ Seega on siin vastandatud Jumalat ja tema rahvast loodusnähtuste abil: Jumala ustavus on kindel nagu ilus koidupuna ja maad kosutav kevadine vihm, Iisraeli ustavus aga ebakindel nagu hommikune, peagi hajuv pilv ja kiiresti kuivav kaste.

Nende kahe, üldiselt pessimistliku mõtte keskel on aga üsna mõistatuslik salm: „Tema teeb meid elavaks kahe päevaga, kolmandal päeval aitab ta meid üles ja me võime elada tema palge ees.“ Prohvet Hoosea puhul, kes elas Iisraeli põhjariigis 8. sajandil eKr, tuleb muidugi siin esmalt näha prohvetlikku viidet Iisraeli rahva ajaloole. Nt 18. sajandi briti teoloog Samuel Horsley näeb selles lauses allegoorilist viidet Iisraeli rahva ajaloo kolmele perioodile. Esimene päev on kümne Iisraeli põhjapoolse suguharu vangipõlv Assüüria valitsuse all ja kahe lõunapoolse suguharu vangipõlv Babüloonia valitsuse all. Teine päev on juutide olukord pärast hajutamist Rooma võimude poolt I sajandil pKr. Kolmas päev on aga veel ees. See jõuab kätte Kristuse teise tulemisega, mil Iisrael taastatakse.

Kristlased on seda prohvet Hoosea mõtet muidugi pidanud eeltähenduseks Jeesus Kristuse surnuist ülestõusmisele, mida täna rõõmsalt tähistame. Tõepoolest, peaaegu täpselt nii ongi evangeeliumides kirjas. Pole küll öeldud, et Jeesus tehti kahe päevaga elavaks, kuid seda, et ta äratatakse (või ka tõuseb) kolmandal päeval üles, ütleb Jeesus ju mitmel korral isegi. Ning lause „me võime elada tema palge ees“ tähendab just seda, et keegi on ellu jäänud või ärganud: miks ei võiks see käia Jeesuse kohta?

Niimoodi on seda Hoosea salmi mõistnud paljud kristlikud kirjamehed, sh Tertullianus, Origenes, Hieronymus ja Augustinus. Nii on seda mõistnud ka meie usuisa Martin Luther.

Ent selle salmi seosele Jeesuse surnuist ülestõusmisega on ka vastu väidetud. Isegi Martin Lutheri kaasaegne Genfi reformator Johannes Calvin ütleb selle kohta: „Sensus ille videtur mihi nimium argutus. Et semper hoc spectandum est nobis, ne volitemus in aere; placent argutae speculationes primo intuitu, sed postea evanescent. Ergo quisquis volet proficere in Scripturis, semper hanc regulam teneat, ut solidum sit quicquid colligit sive in prophetis, sive in Apostolis.“ („Selline seletus näib mulle liiga nutikas. Ja me peame alati jälgima, et me õhus ei lendaks; esmapilgul meeldivad meile nutikad spekulatsioonid, kuid siis need kaovad. Seepärast peab igaüks, kes soovib Pühakirja alal edeneda, alati järgima seda reeglit, et kõik, mis ta prohvetitelt või apostlitelt kogub,

oleks kindel.“).

Siiski võime luterlastena, arvan, liikuda selle kirjakoha mõistmisel radu pidi, mis seostab seda meie Issanda ja Õnnistegija ülestõusmisega. Siin annab toreda võimaluse tõlgendamiseks ka meie-vorm. Jumal tegi oma Poja Jeesuse elavaks kahe päevaga ja aitas ta kolmandal päeval üles, nii et ta võis elada Jumala heameeleks ja minna tagasi oma taevase Isa juurde. Kuid meie, kes järgime oma elus Jeesus Kristust, saame kõike seda öeldagi meie-vormis: „Tema teeb meid elavaks kahe päevaga, kolmandal päeval aitab ta meid üles ja me võime elada tema palge ees.“

Muidugi, meie puhul tuleb neid päevi jälle mõista allegooriliselt, sest meie surnuist elavaks saamine võib aega võtta. Esimestel kristlastel on seda ooteaega olnud juba 2000 aastat ja meiegi ei tea, kas peame ootama vähem või rohkem. Ning me ei tea ka seda, millal jõuame Issanda palge ette. Lutheri arusaam asjast on selline, et meie, surnud puhkame oma haudades kuni ülestõusmise päevani ja siis Issand vaatab, kuhu meid paigutada. Roomakatoliiklased aga usuvad seda, et hinged jagatakse kohe pärast surma ära taeva, põrgu ja puhastustule vahel.

Nii või teisiti, Jeesus Kristus, kes on meie eest ristil surnud, on saanud meie eeljooksjaks Jumala juurde. Sest nii Hb 6:19j just ütleb: Jeesus, meie eeljooksja, on läinud meie heaks templi vahevaiba taha, et saada Melkisedeki korra järgi igavesti ülempreestriks. Teisisõnu, Jeesus on läinud meile Jumala juures aset valmistama ja kostab seal meie eest.

„Meie“ on aga muidugi need, kes on oma elus Kristust järginud ja Temasse uskunud. Seda, kes viimses kohtus õigeks mõistetakse, me ju kellegi kohta kindlalt ütelda ei saa, sest viimane sõna jääb ikka Issandale. Kuid meie võimalus on kasutada selles elus kõiki võimalusi, mida Issand meile pääsemiseks andnud on. Need on Jumala sõna ja sakramendid.

Jumala sõna saab elus mitmel viisil tarvitada, vastavalt inimese annetele. Kõigil meist on reeglina kõrvad ja me saame jutlust kuulata. Kes oskab lugeda, see loeb Piiblit. Kes oskab võõraid keeli, sh Piibli algkeeli, see tõlgendab Piiblit ja teeb teoloogiat. Kes on õppinud muusikat või kellele musika meeldib, saab kasutada Piiblit muusikas – kas siis seda viisistades või teiste viisistusi esitades. Kes armastab kujutavat kunsti, leiab võimaluse Piibli sõna kujutada nende vahendite kaudu. Kes on tugev teaduses, võib oma teadustööga kinnitada maailma sündi Jumala loomistööna. Jne.

Ja sakramente saame kõik tarvitada, kui ühineme Kristuse kogudusega. Ristimine ja armulaud on meile kõigile tuttavad talitused, mis on praegusel ajastul, tänu Jumalale, kõigile vabalt kättesaadavad. Tuleb ainult soovi avaldada.

Siiski tahaksin korra tagasi tulla prohvet Hoosea raamatu juurde. See lootusrikas salm kolmandal päeval surnuist ärkamise kohta on, nagu öeldud, üks kirgas hetk Hoosea muidu sünges raamatus. Just samasugune kirgas hetk on Jeesus Kristuse surnuist üles tõusmine ka maailma muidu sünges ajaloos. Sellele hetkele on eelnenud ja järgnenud sõjad, verevalamine ja vägivald. Sellele hetkele on eelnenud ja järgnenud inimeste jumalapõlgus ja truudusetus Jumala suhtes. Sellele hetkele on eelnenud ja järgnenud Jumalasse uskuvate inimeste tagakiusamine ja hävitamine. Ja sellele on eelnenud ja järgnenud inimeste ükskõiksus selle vastu, mis on olnud ja mis tuleb.

Jeesuse tulek maailma ja minek siit maailmast on nagu meteoriit, mis on langenud maapinnale ning jätnud jälje aastatuhandeiks – nii maapinda kui inimkonna mällu. Kuid neid, kes leiavad sellest meteoriidist endale uue elu aluse, pole palju.

See Jeesus-meteoriit on andnud kõigile inimestele võimaluse elada Jumala palge ees. Kuid seda võimalust pole tihti kasutatud. On olnud perioode, mil seda on tehtud intensiivselt, nt ajajärgul, mil Eesti ehitati täis pühakodasid. Või ajajärgul, mil Eestis tegutsesid talurahvast usule pööranud vennastekogudused.

Ent on olnud perioode, mil sellest Jeesus-meteoriidist pole tohtinud kõnelda või on ta lausa unustatud. Eesti riigi lühikeses ajaloos on selline aeg olnud liiga pikk. Peaaegu pool meie omariikluse ajast on olnud ju nõukogude okupatsioon, mil Jeesusest kõnelemine polnud soovitatav.

Millisel perioodil elame me praegu? On avaldatud arvamust, et elame suure murrangu ajastul. Küllap tekitavad selliseid mõtteid viimaste aastate kriisid. Kuid mina arvan siiski, et võiksime võtta asja rahulikult. See Jeesus-meteoriit on ajalooline antus kõigile usklikele, ükskõik kui kaugel ajas nad sellest oma elupäevad ka ei ela. Teadmine, et Jeesus Kristus suri ja tõusis kolme päeva pärast surnuist üles, on nii võimas, et selle kõrval kahvatuvad kõik murelikud ajajärgud nii meie rahva kui

kogu maailma ajaloos. Piiblist on võimalik välja lugeda, et see Jeesus-meteorit on inimkonna ajaloos esimene. Ja teine tuleb aegade lõpul. Rohkem neid kirkaid hetki Jumal planeerinud pole. Kas ei anna selline teadmine neile, kes Kristusesse usuvad, rõõmsat võimalust elada oma elu Jumalat selle Jeesus-meteoridi eest alati kiites! Õnnistatud ülestõusmispüha, kallid sõbrad!
Aamen.